

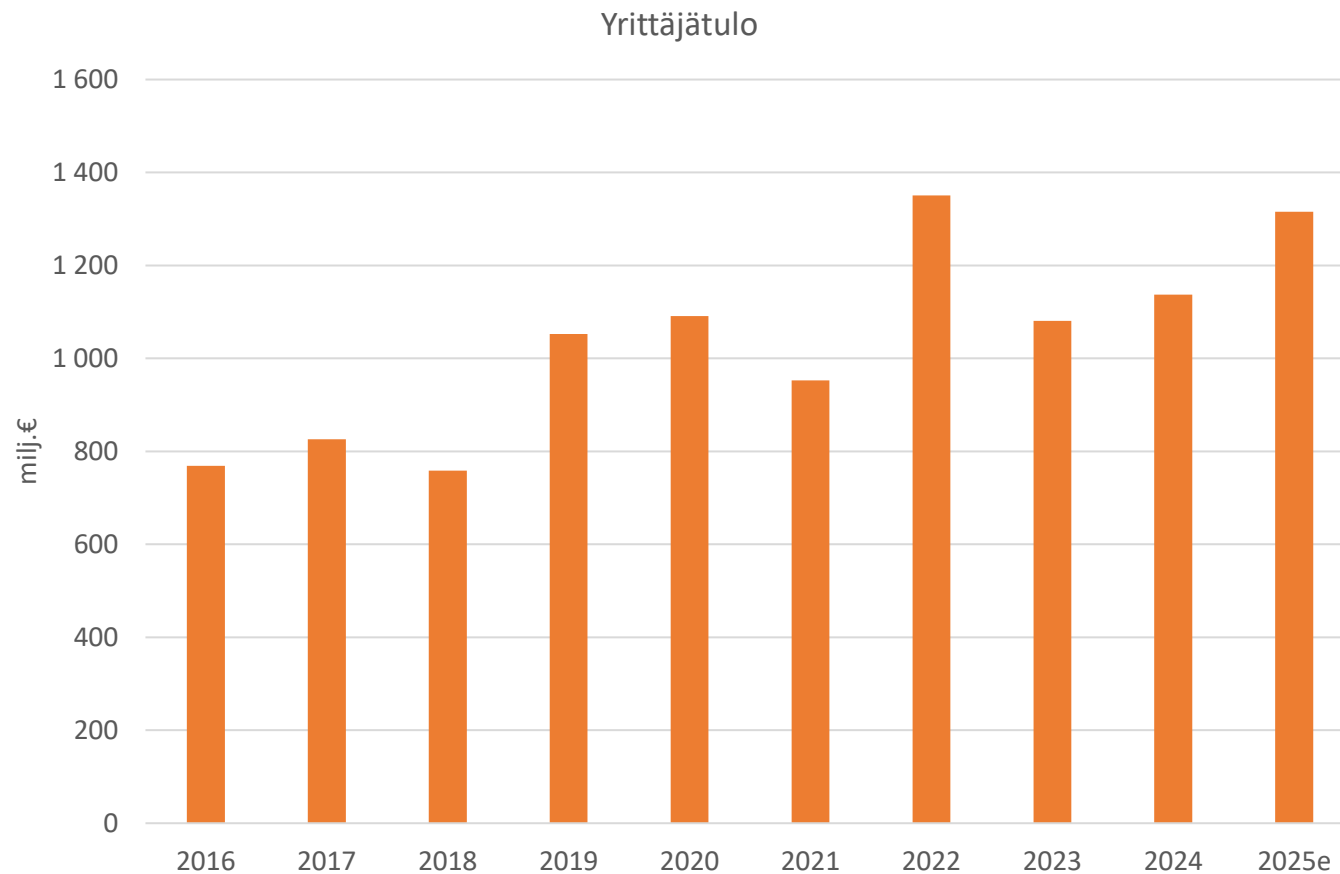
Maatalous- ja elintarvikemarkkinat

MTK Itä- ja Keski-Suomen neuvottelupäivät

Kyösti Arovuori

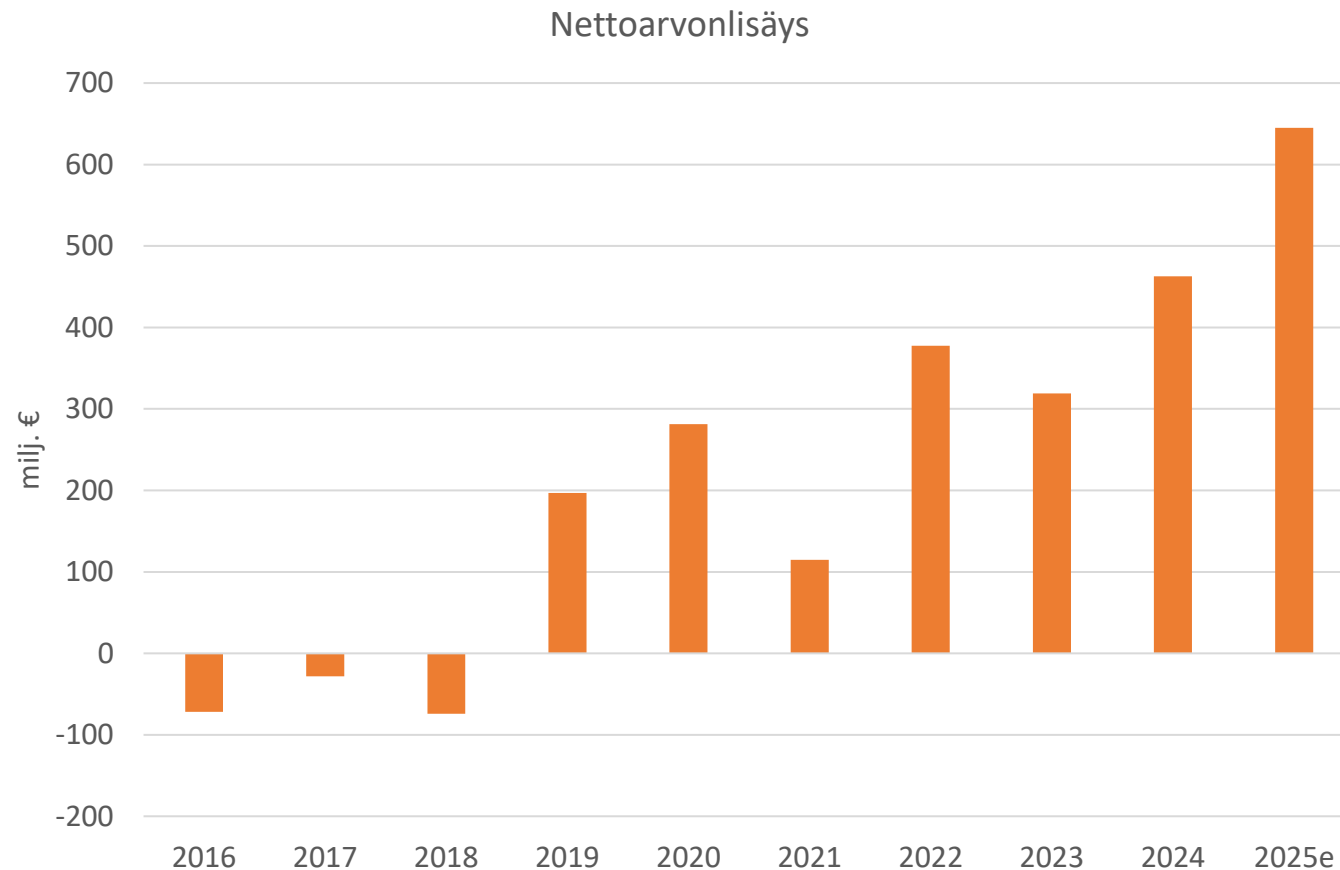
REINU econ Oy

Markkinatuottojen kasvu on nostanut yrittäjätuloa

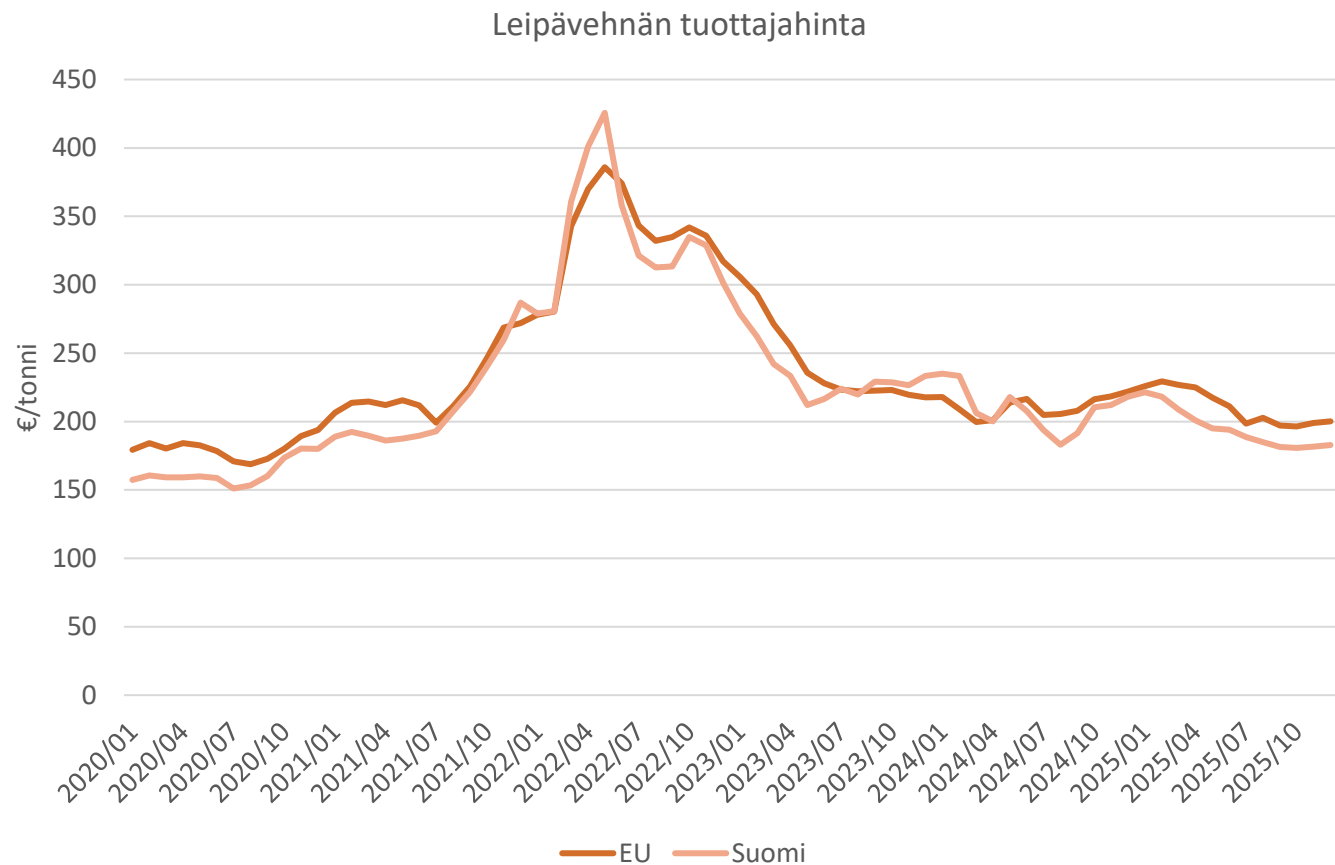
- Maatalouden yrittäjätulo
 - *kokonaistuotot - kokonaiskustannukset*
- Maatalouden yrittäjätulo on kuluvalle vuosikymmenellä ollut selvästi edellistä korkeammalla tasolla
- Vuonna 2022 kriisituet nostavat tasoa

Myös nettoarvonlisäys on kasvussa

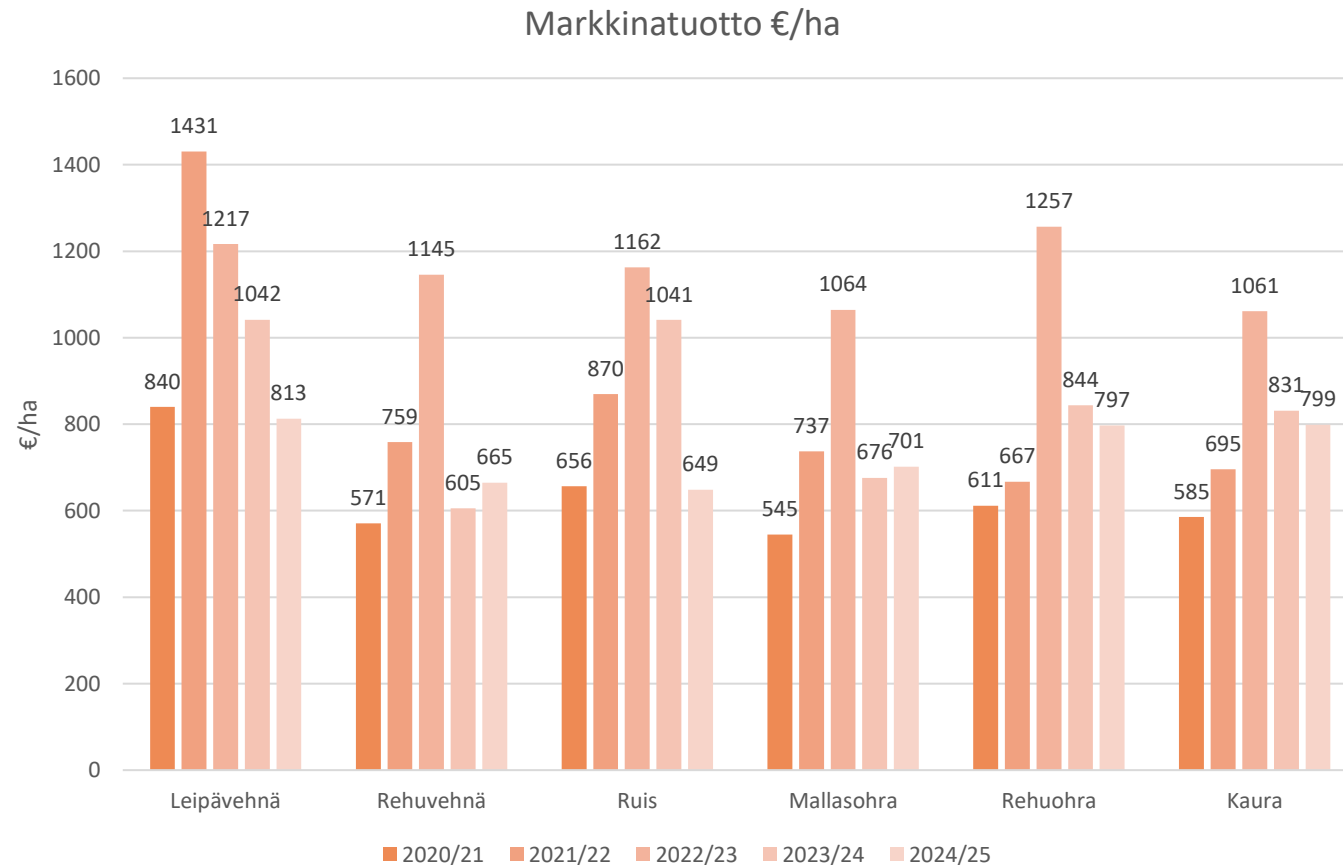
- Arvonlisäys
 - tuotannon arvo + tuotetukipalkkiot
 - tavaroiden ja palveluiden ostot
 - +/- aineiden ja tarvikkeiden varastojen muutos
 - poistot
 - = nettoarvonlisäys
- Nettoarvonlisäystä ovat kasvattaneet
 - markkinatuottojen kasvu
 - poistojen määrän lasku

Viljan hinnat sopeutuvat kasvaneeseen tarjontaan

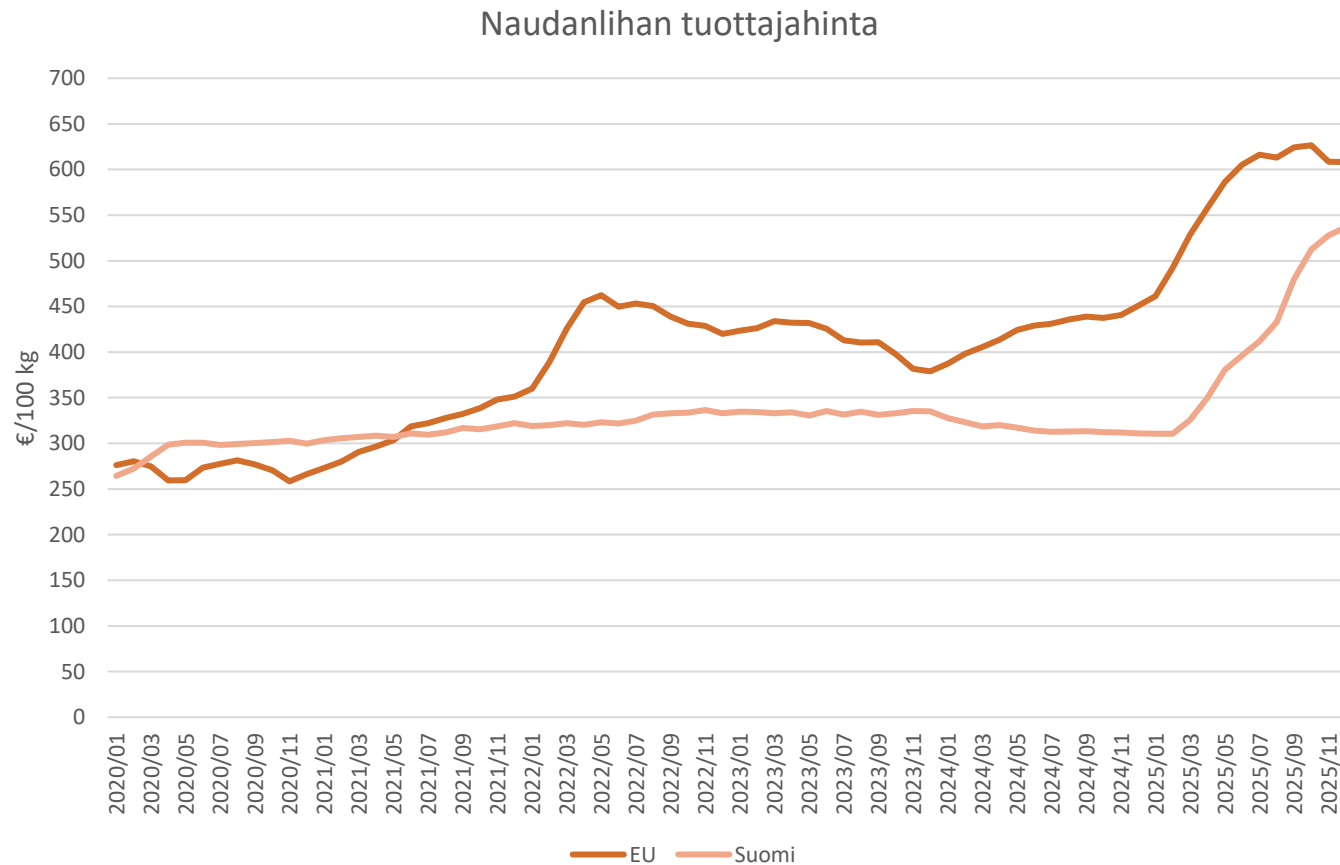
- Viljan hinta laskee, koska viljaa tuotetaan vuodesta toiseen enemmän kuin koskaan
- Markkinoiden epävarmuus on ajoittain irrottanut hintakehityksen kysyntä-tarjonta-tilanteesta
 - heikentää ennustettavuutta
 - lisää hintavaihtelua satovuoden sisällä
- Suomessa viljaketjun hajanaisuus vahvistaa kysynnän ja tarjonnan epätasapainoa

Hintojen lasku heikentää markkinatuottoja

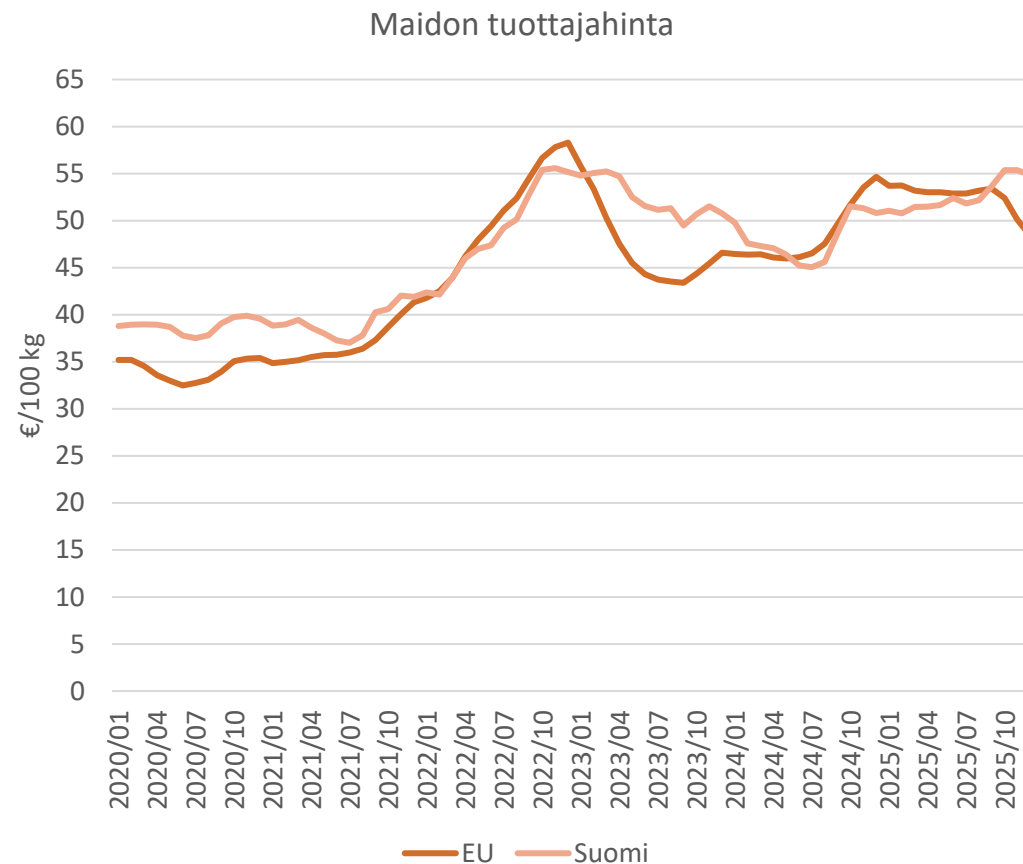
- Korkein hehtaarikohtainen markkinatuotto on saavutettu leipävehnän tuotannossa.
- Heikoin markkinatuotto on saavutettu kauralla.
- Keskimääräinen markkinatuotto kuluneen kymmenen vuoden aikana
 - leipävehnä 892 €/ha
 - rehuvehnä 662 €/ha
 - ruis 772 €/ha
 - mallasohra 640 €/ha
 - rehuohra 753 €/ha
 - kaura 669 €/ha.

Naudanlihan hinnat nousivat viipeellä

- Suomessa naudanlihan tuottajahintakehitystä ei voi tarkastella irrallaan maidon tuottajahintakehityksestä
- Taloustieteen termein
 - naudanlihan tarjonta on joustamatonta tiettyyn pisteeseen asti
- Eli tuotanto ei reagoi naudanlihan hinnan muutokseen, koska maidontuotannon taso pysyy
 - pitkällä aikavälillä myös lypsylehmien lukumäärä laskee

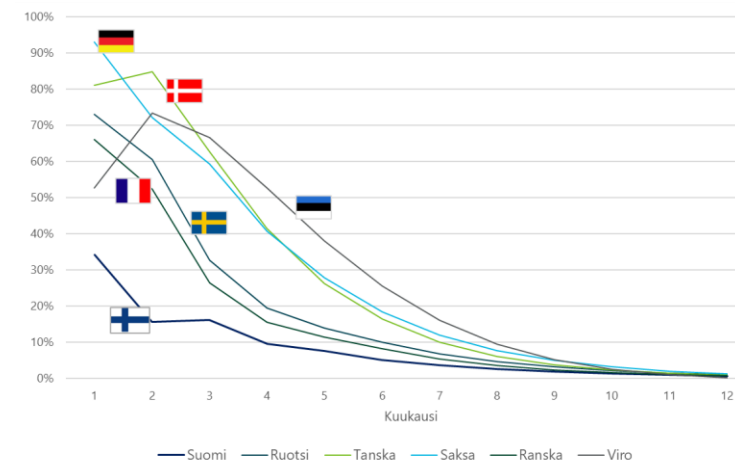
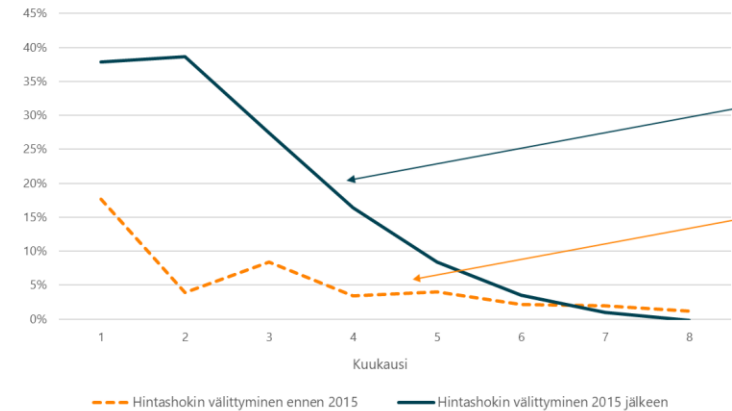
Maidon tuottajahintataso korkea

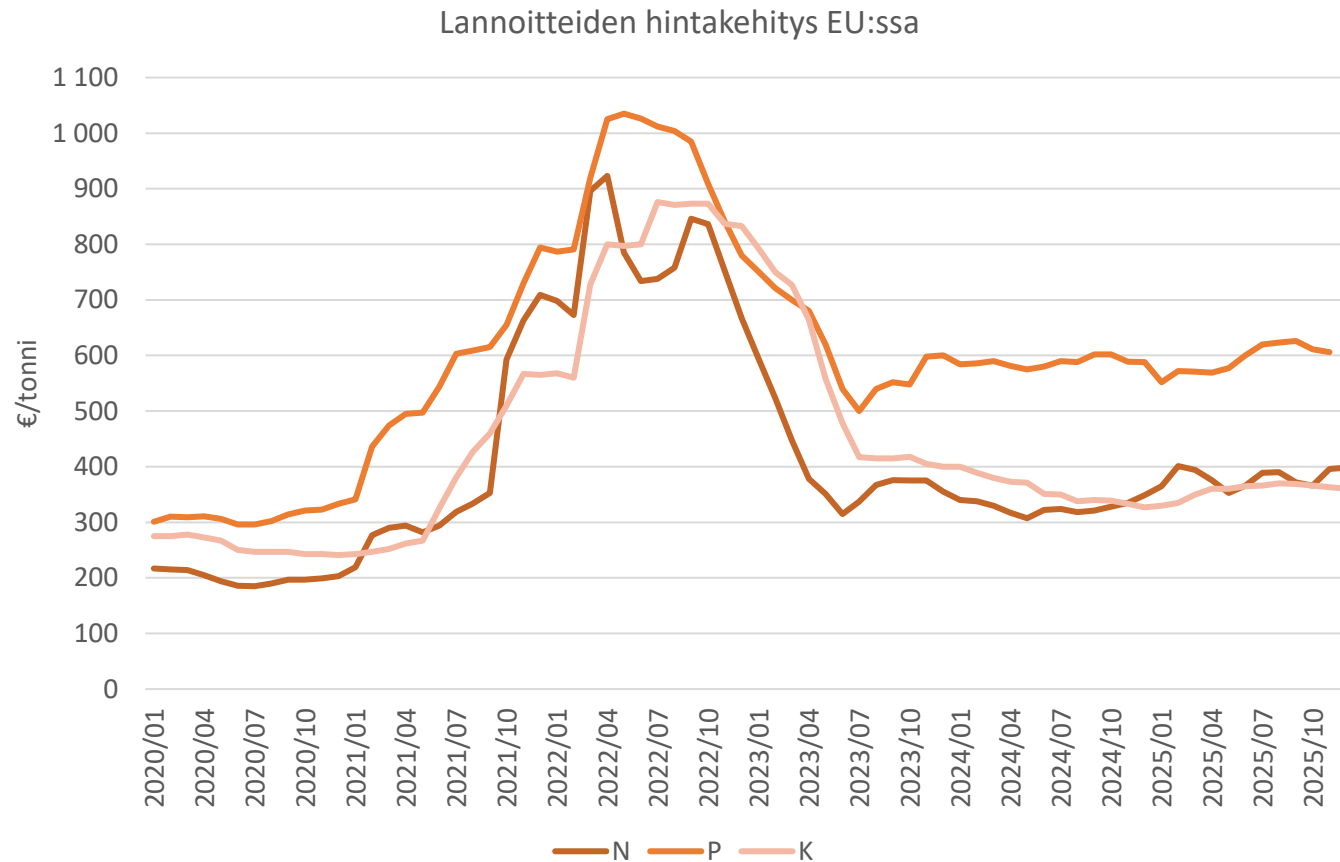
- Maitoketjun toimintaperiaatteet eliminoivat osat markkinasignaalien vaikutuksesta
 - tavoite mahdollisimman tasaisesti hintakehityksestä liudentaa maailmanmarkkinoilta välittyvien muutosten vaikutuksia Suomeen
 - sopimustuotanto viivästyttää tuotannon reagointimahdollisuuksia suhteellisesti suuressa osassa ketjua
- Kumpikaan vaikutus ei ole yksiselitteisesti hyvä tai huono
 - molemmat vaikuttavat siihen, miten ketju toimii ja minkälainen sen rakenne on
- Kysynnän ja tarjonnan tasapaino oleellinen asia

Maidossa lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset eroavat

- Ketjun rakenteen ja toimintaperiaatteiden seurauksena
 - nopeisiin ja lyhytaikaisiin markkinamuutoksiin reagoidaan maltillisesti → tämä parantaa toimintaympäristön ennustettavuutta
 - pidempiaikaisiin ja rakenteellisiin markkinamuutoksiin reagointi on hankalaa → heikentää ja hidastaa sektorin kilpailukyvyn kehitystä pidemmällä aikavälillä
- Vaikutukset eriytyvät ketjun eri toimijoiden kesken

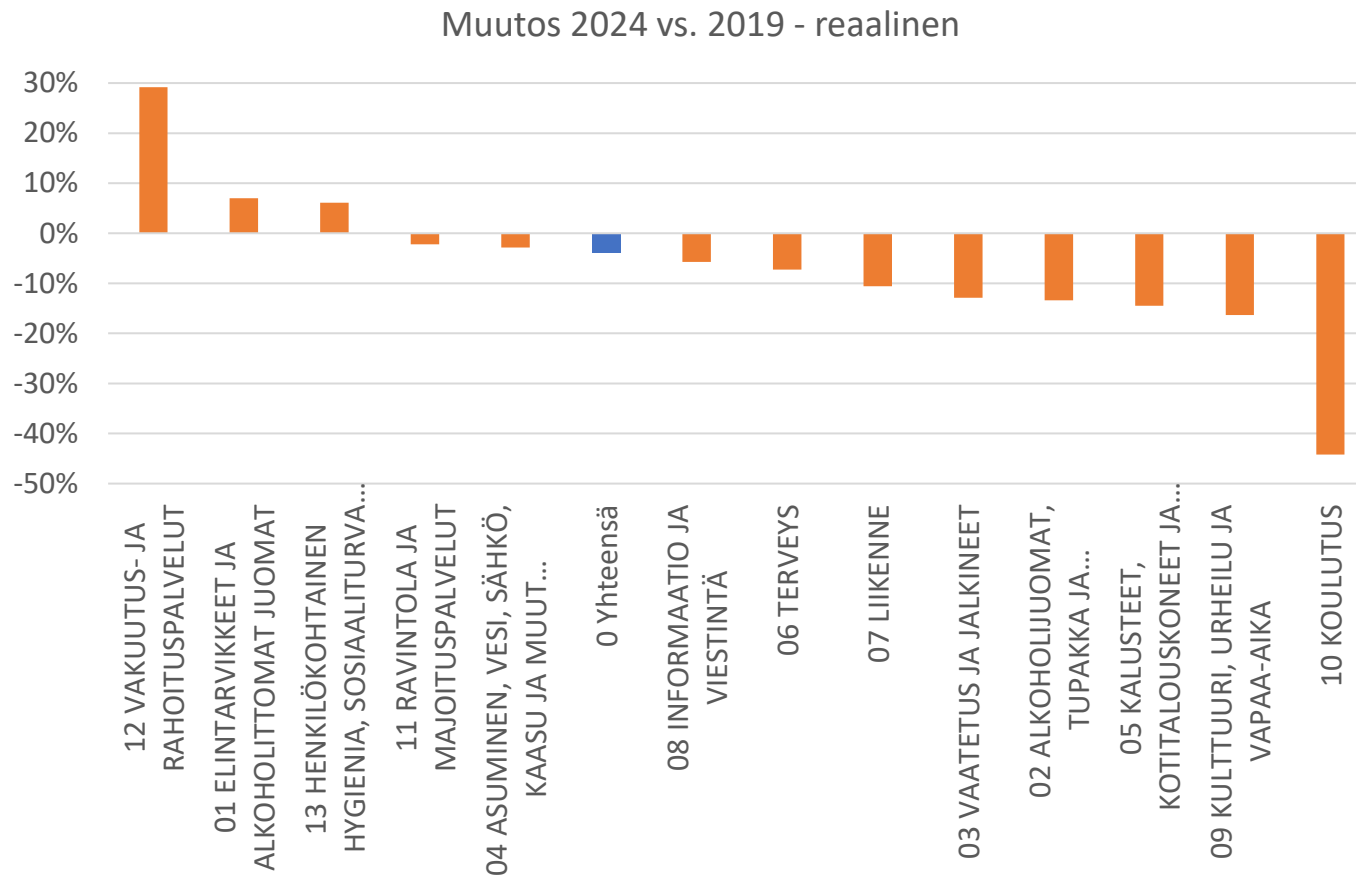
Lannoitteiden tarjonta sakkaa EU:n sisämarkkinoilla

- Lannoitteiden hintataso EU:ssa on jäänyt hintapiikkejä korkeammalle tasolle
- Lyhyellä aikavälillä
 - tuotanto EU:ssa laskenut
 - tuonti EU:hun laskenut
- Lannoitemarkkinat äärimmäisen herkat raaka-aineiden hinnoissa tapahtuville muutoksille

Huomioita elintarvikeketjusta ja sen tulevaisuudesta

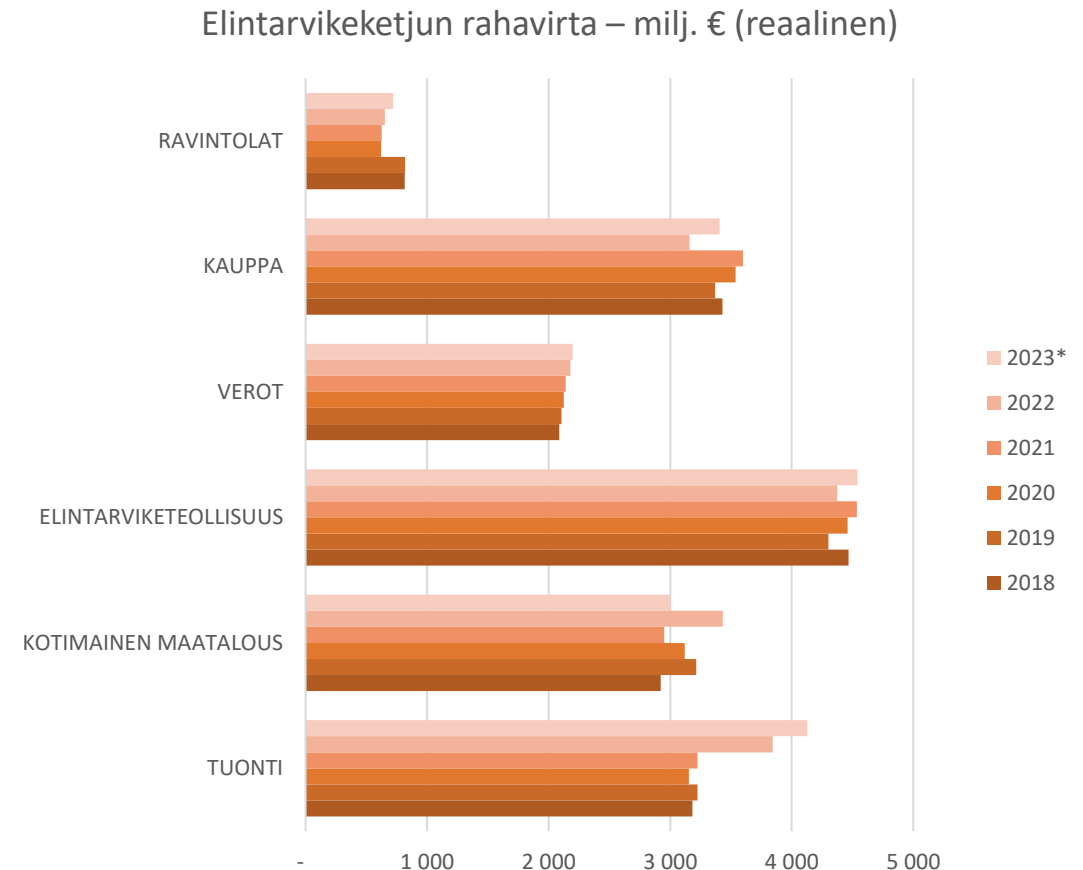
Kulutus siirtynyt välttämättömyyshyödykkeisiin

- Hintamuutoksesta puhdistetut kulutusmenot olivat vuonna 2024 ennakkotiedon mukaan neljä prosenttia pienemmät verrattuna vuoteen 2019.
- Välttämättömyyskulutus on kasvanut
 - korot ja vakuutukset
 - elintarvikkeet
 - hygieniä ym.
- Yksityinen kulutus on siirtynyt suhteellisesti enemmän välttämättömyyshyödykkeisiin. Samaan aikaan säästämisaste on kasvanut.

Rahavirran kasvu toisi lisää jaettavaa

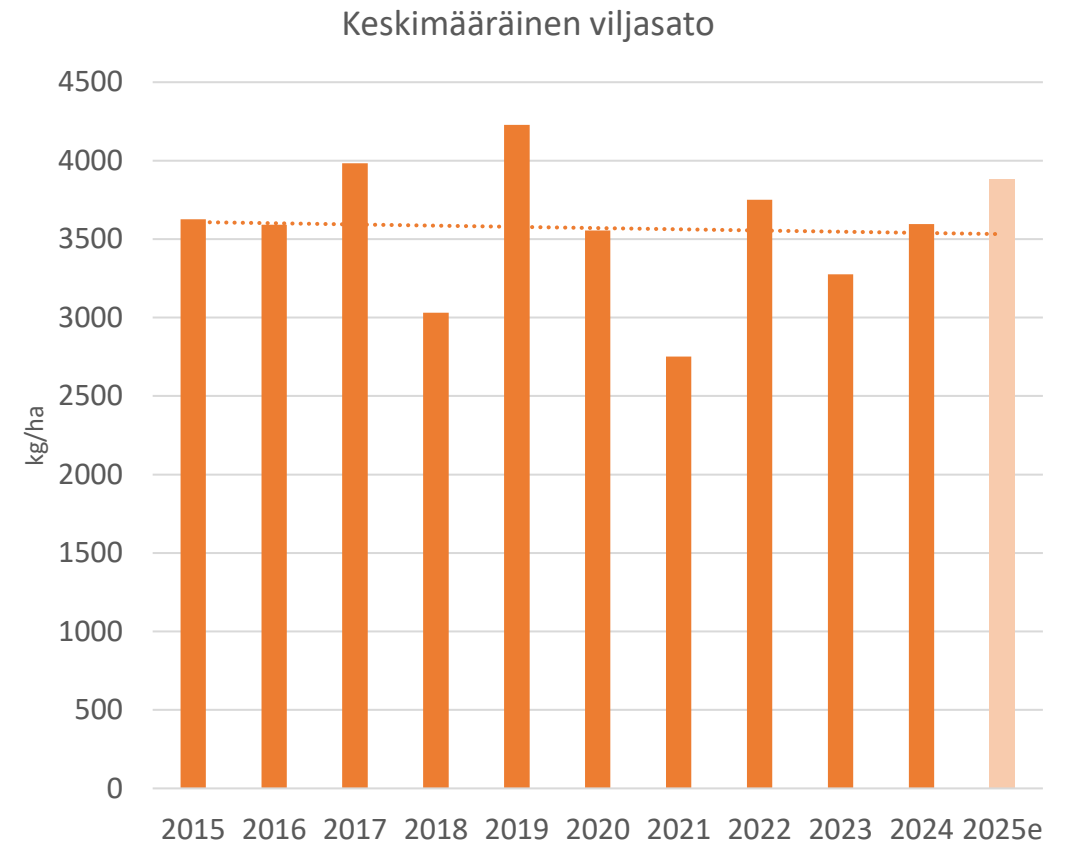
- Suomen elintarvikeketjussa jaetaan niukkuutta
 - ajanjaksolla 2014-2023 elintarvikeketjun rahavirran hintamuutoksesta puhdistettu kasvu keskimäärin 0,6 prosenttia vuodessa
- Mitä enemmän rahavirtaa on, sitä enemmän ketjussa on jaettavaa
 - riippumatta siitä, mistä tai kenelle rahavirta muodostuu

Lähde: muokattu Arovuori ym. 2024, päivitetty 2025

Kasvintuotannon tuottavuutta pitää parantaa

- Keskisadot tällä vuosikymmenellä neljä prosenttia matalammat
 - laskennallinen satotaso
sato milj. kg/korjattu ala ha
- Viljasato keskimäärin (vehnä, ruis, kaura, ohra)
 - 3 613 kg/ha (2010-2019)
 - 3 469 kg/ha (2020-2025e)
- Maatalousmaan käytön tehokkuuden parantaminen avain kannattavuuden parantamiseen

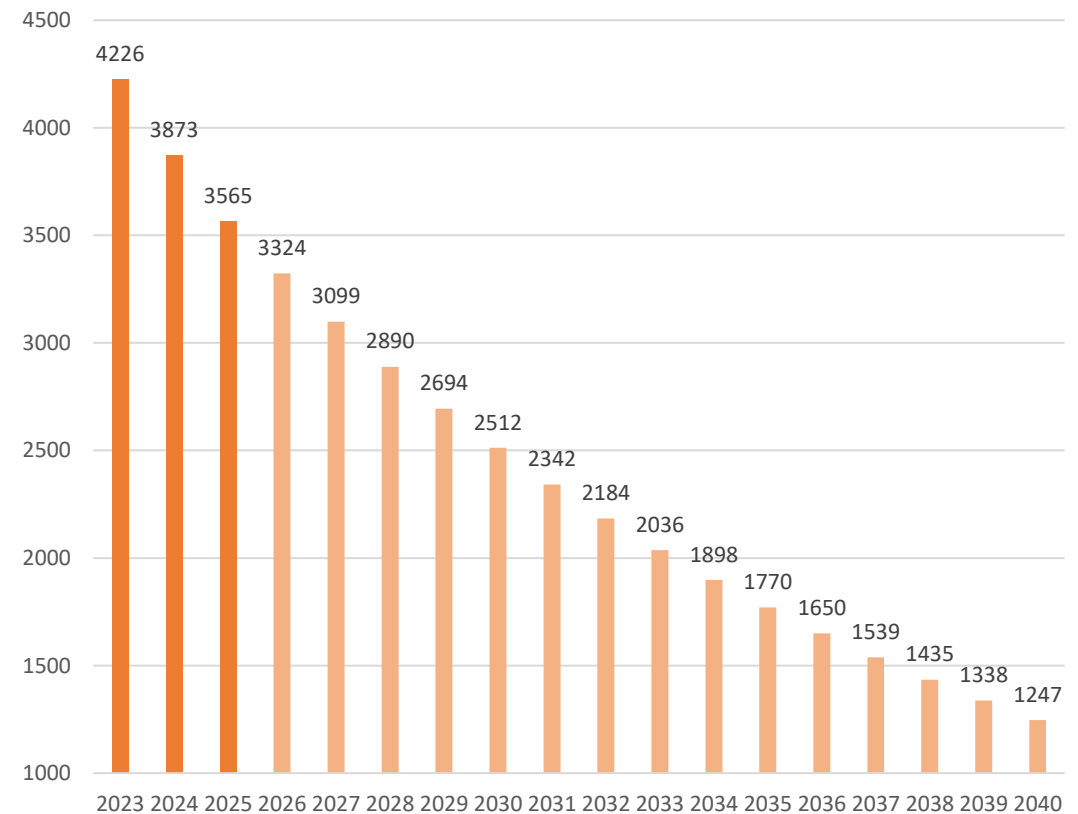

Lähde: Luonnonvarakeskus, REINU econ omat laskelmat

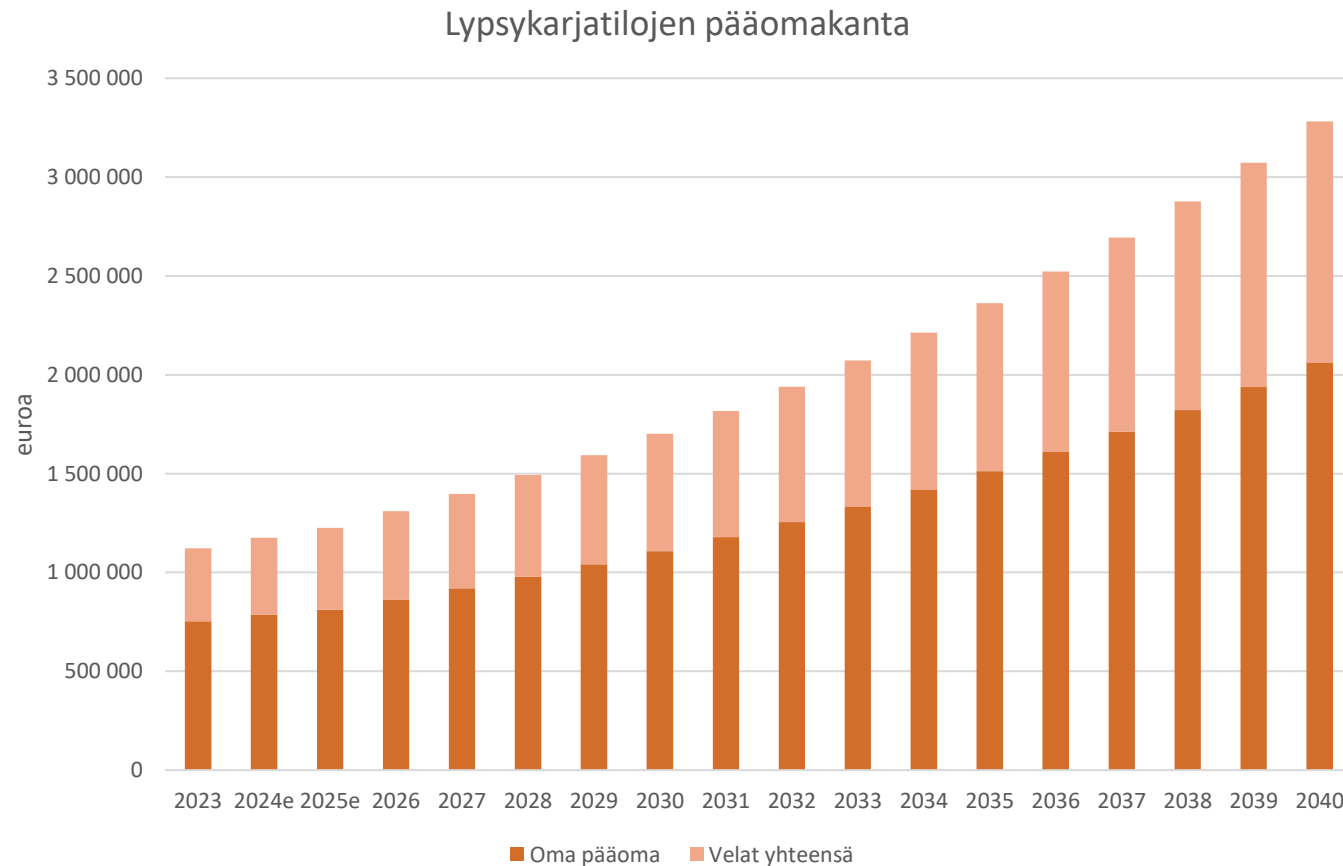
Rakenteiden pitää sopeutua koko ketjussa

- Maatalouden rakennemuutoksen vauhti säilyy samana toimintaympäristön muutoksesta huolimatta
 - markkinamuutokset eivät heilauta trendiä
 - politiikkamuutokset eivät heilauta trendejä
- Tilojen lukumäärän lasku kuitenkin heikentää nykyisten rakenteiden toimivuutta
 - tuotantokapasiteetin tehokas käyttö
 - hankintaosuuskuntien lukumäärä
 - alueelliset vaikutukset

Maitotilojen lkm - skenaario

Pääoman käytön tehostaminen mahdollistaa investoinnit

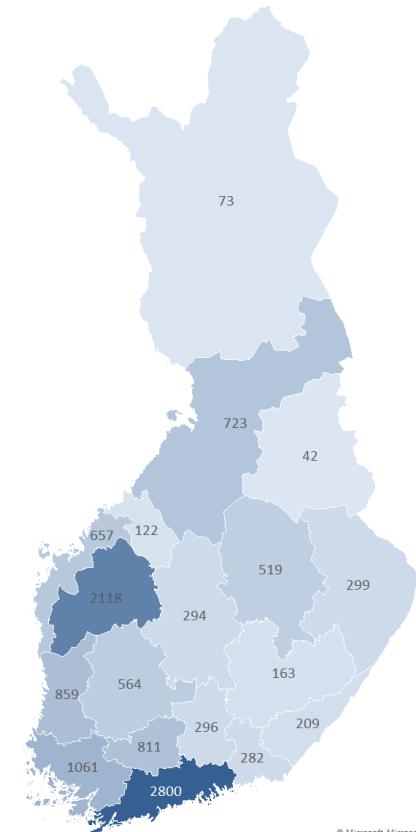
- Maitotilan pääomakanta keskimäärin vuonna 2025e
 - oma pääoma 811 700 €
 - velat 414 600 €
- Maitotilan pääomakanta keskimäärin vuonna 2040 toteutuneen kehityksen jatkuessa
 - oma pääoma 2 063 001 €
 - velat 1 218 887 €
- Maitotilojen pääomakannan kasvu vuodesta 2025e
 - oma pääoma + 154 %
 - velat +193 %

Investointeja tarvitaan myös ruokaketjun ulkopuolelle

- Myös elintarviketeollisuuden rakennemuutos on ollut voimakasta
 - toimipaikkojen lukumäärä on laskenut
 - toimipaikkojen yksikköko on kasvanut
- Elintarvikkeiden ja juomien valmistus keskittyy länteen
 - vaikka yrityksiä on myös idässä
- Elintarviketeollisuuden sijoittumisella on tarjontaketjua ohjaavaa vaikutusta
 - maatalouden yksikköön kasvu suoraviivaistaa tarjontaketjuja
 - tuotanto alkaa keskittyä teollisuuden sijainnin vanavedessä

→ *tarjontaketjun hallinta ohjaa investointeja lähelle tuotantolaitoksia*

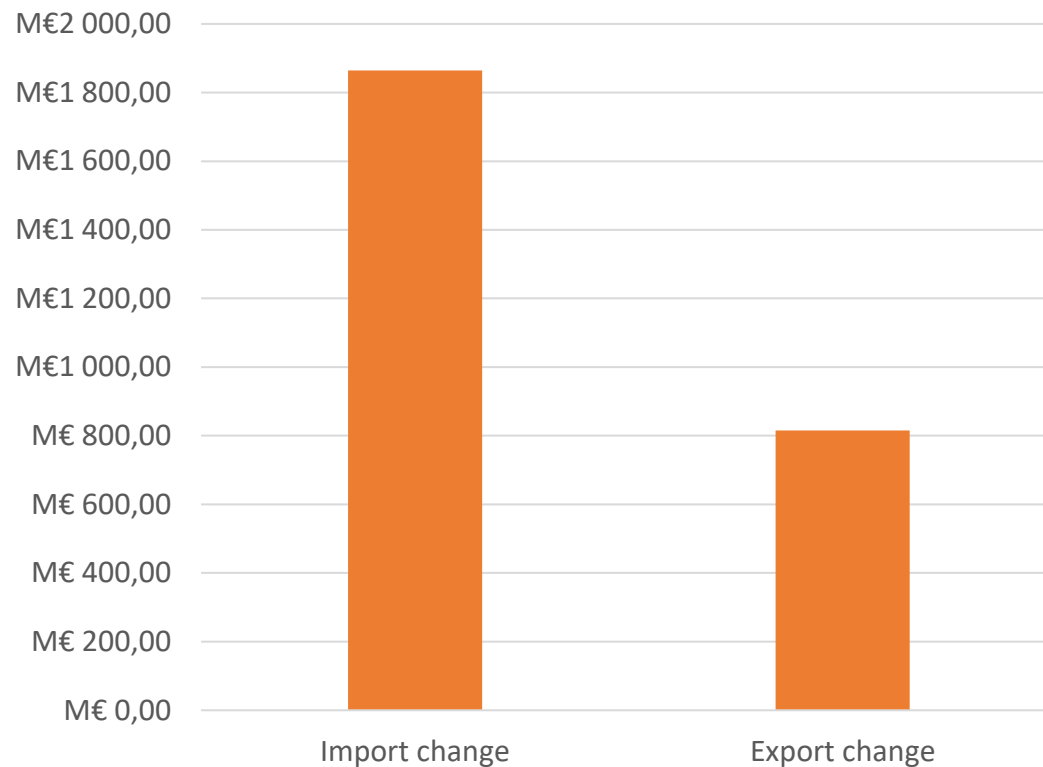
TOL10 - Elintarvikkeiden valmistus - toimipaikkojen liikevaihto, milj. € (2023)

Palveluntarjoaja Bing
© Microsoft, Microsoft Crowdsourced Enrichments, OpenStreetMap

Mercosur on hyvä asia

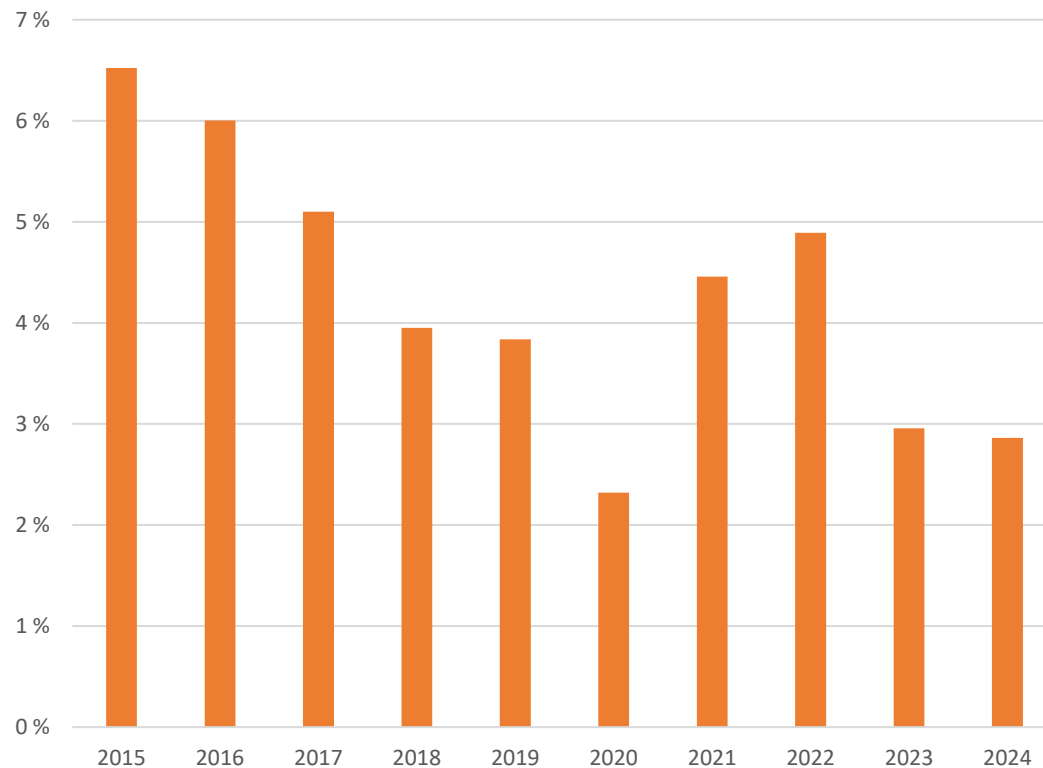
Mercosur-sopimuksen vaikutus EU:n
elintarviketuonnin ja -viennin arvoon vuoteen 2032

- Sopimuksen seurauksena Mercosur-maiden ja EU:n välinen kauppa kasvaa
 - maatalous ja elintarvikesektori hyötyvät kaupan kasvusta
- Vapaakauppa on oikeasti kauppaa sopimuksissa asetettujen reunaehtojen puitteissa
 - kiintiöt, herkät tuotteet, tuotantokriteerit
- Tuonti Mercosur-maista EU:n sisämarkkinoille kasvaa
 - naudanliha
 - siipikarjasektori
- Vienti Mercosur-maihin kasvaa
 - maitotuotteet
 - sianliha

Vaikutukset Suomeen välillisiä

Mercosur-maiden osuus (%) Suomen naudanlihan tuonnista

- Mercosur-maista tulleen naudanlihan tuonnin suhde kotimaan tuotantoon (85 milj. kg) kuluva vuosikymmenen aikana vaihdellut vuosittain
 - 0,3 – 0,6 prosenttia tuotannosta
- Vaikutukset tulevat välillisesti Suomeen
 - tuonti lisää tarjontaa EU:n sisämarkkinoille
 - vienti lisää EU:ssa tuotettujen elintarvikkeiden kysyntää
- Näköpiirissä olevat markkinamuutokset maltillisia
 - EU:n sisämarkkinakysynnän kasvu on suhteellisen hidasta
 - kauppavirrat kohdistuvat kasvumarkkinoille

Keskustelua

- Markkinamuutokset eivät lopu
 - epävarmuus kasvaa ja sopeutuminen jatkuu → riskienhallinta korostuu
- Rakennemuutos jatkuu
 - tuotantoresurssien tehokas ja järkevä käyttö → tuottajien välinen yhteistyö, yhteisyritykset, pääomien yhdistäminen
- Maataloudella käyttämättömiä keinoja
 - raaka-ainevirran hallinnan merkitys korostuu → lainsäädäntö mahdollistaa tuottajille sellaisia markkinayhteistyön muotoja, jotka eivät ole sallittuja millään muulla sektorilla

**KOHTI TOIMIVAMPIA
RUOKAMARKKINOITA**
Ruokaketju-hankkeen suositukset

Sari Forsman-Hugg, Kyösti Arovuori, Csaba Jansik,
Hanna Karikallio, Pekka Kinnunen, Päivi Kujala, Jyrki
Niemi, Juho Valtiala ja Mauri Yli-Liipola

MMT Kyösti Arovuori
REINU econ Oy
+358 40 515 8953
kyosti.arovuori@reinuecon.fi
www.reinuecon.fi